

General Certificate of Secondary Education
2009–2010

Uimhir Lárionaid

71

Uimhir Iarrthóra

Eolaíocht: Teastas Dúbailte (Modúlach)

Orgánaigh Bheo agus Próisis na Beatha
Triail Deireadh Modúil
Bonnsraith

A

[GDA01]

DÉARDAOIN 20 BEALTAINE 2010, MAIDIN

AM

45 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.
Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo.
Freagair **gach ceann** den **dá** cheist déag.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 50 an marc iomlán don pháipéar seo.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na lámhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	Marcanna
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	

Marc Iomlán

6012.04

1 Baineann an tábla thíos le cineálacha bia. Comhlánaigh é.

Cineál bia	Sampla d'fhoinse	Tástáil
Siúcra	Cácaí milse	
	Torthaí citris	DCPIP
Próitéin		Dé-uiréide

[3]

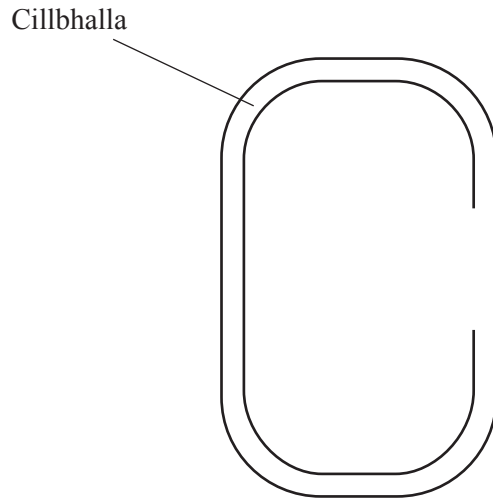
Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

2 Is lena gcealla fréamhribe a thógann plandaí uisce agus mianraí aníos.

(a) Taispeántar cuid de chill fréamhribe sa léaráid thíos.

Comhlánaigh an léaráid tríd an chuid eile den chillbhalla a chur isteach agus tríd an fholúisín agus an núicléas a chur isteach agus a lipéadú.

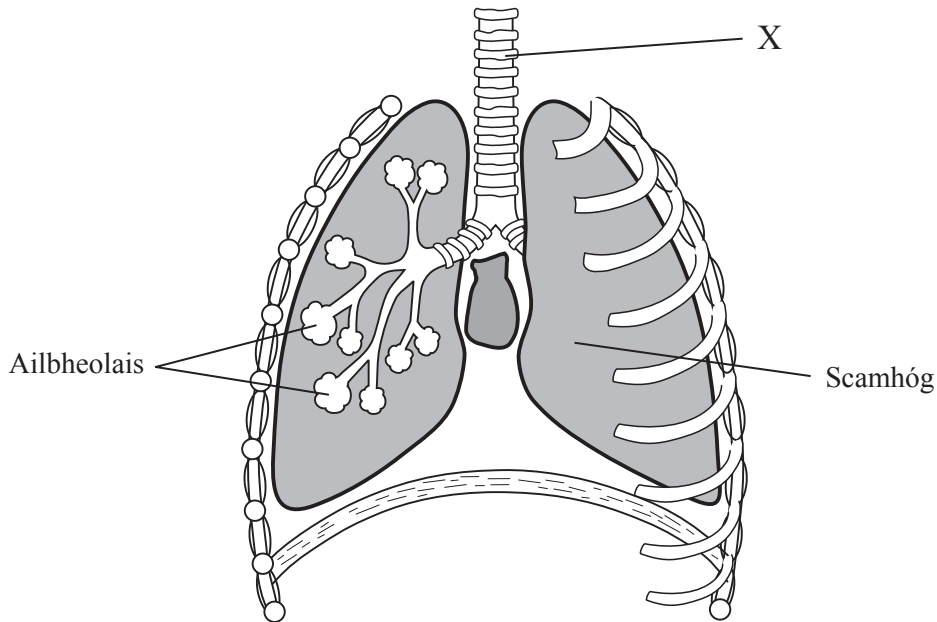
[3]

(b) Baineann an tábla thíos le mianraí i bplandaí. Comhlánaigh é.

Mianra	Feidhm
	Cillbhalla a fhoirmiú
Maignéisiam	
Nítrigin (níotráit)	

[3]

3 Taispeánann an léaráid cuid den chóras riospráide.

© Key Stage 4 revision GCSE Science Single and Double Award by Bob McDuell, Keith Hirst and Graham Booth, published by Stanley Thornes, 1998, ISBN 0748736670

(a) Ainmnigh an chuid atá lipéadaithe X.

_____ [1]

(b) Ar an léaráid, tarraing saighead ar an scairt lena thaispeáint cén treo a mbíonn sí ag gluaiseacht agus duine ag ionanálú. [1]

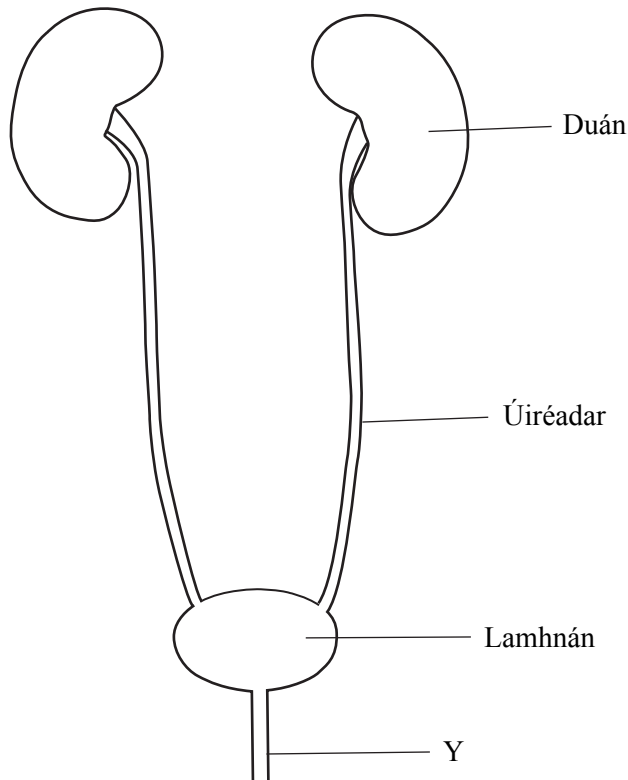
(c) (i) Ainmnigh an tsubstaint i ndeatach toitíní atá ina cúis le hailse scamhóg.

_____ [1]

(ii) Déan cur síos agus tabhair míniú ar an éifeacht atá ag aonocsaíd charbóin i ndeatach toitíní ar an chorp.

_____
_____ [2]

4 Taispeánann an léaráid cuid den chóras eisfheartha.

(a) (i) Ainmnigh cuid Y.

_____ [1]

(ii) Ar an léaráid, tarraing an matán iata.

[1]

(b) Cad é a chiallaíonn an téarma **osmairialú**?

_____ [1]

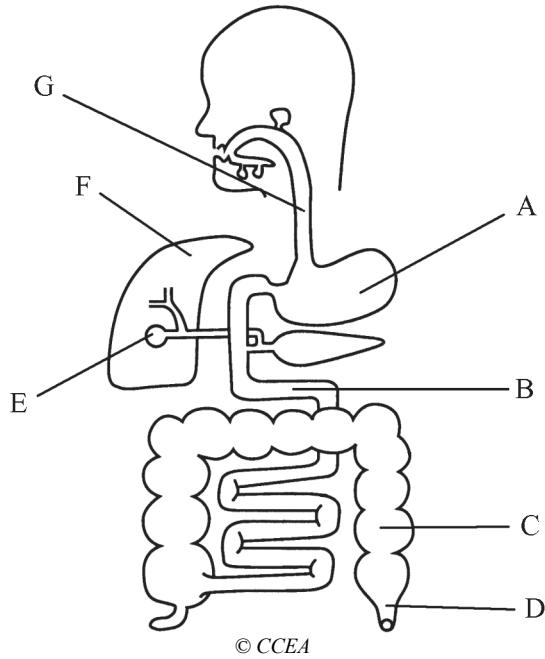
Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

5 Taispeánann an léaráid an córas díleáite.

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna Athmharc

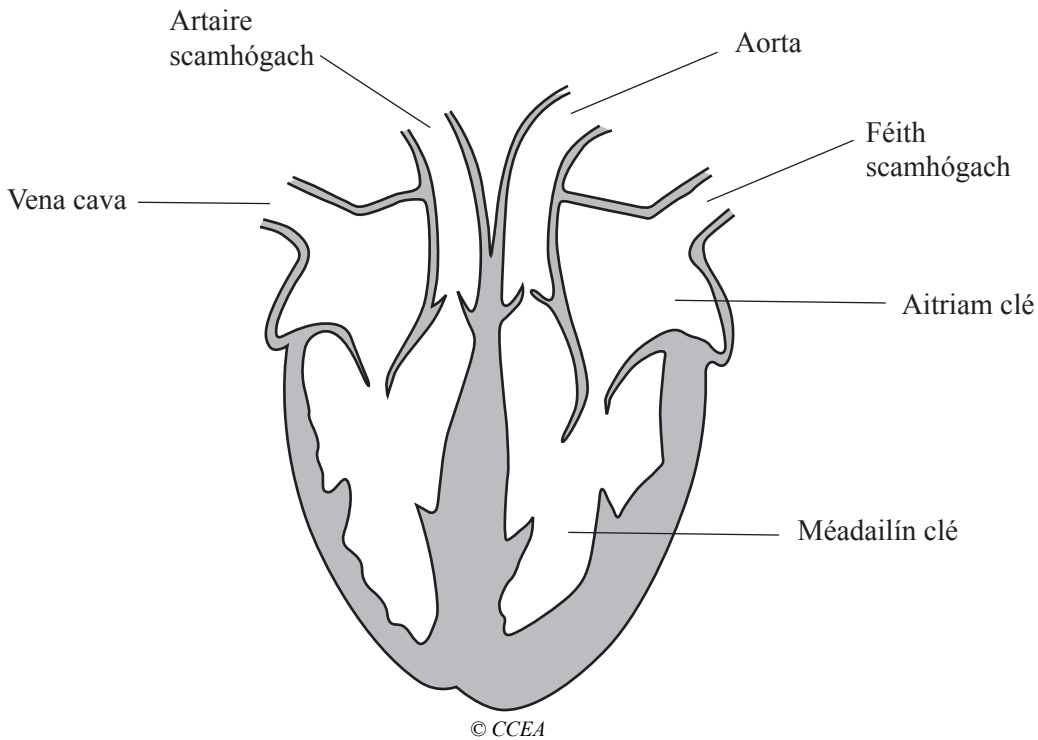

Comhlánaigh an tábla thíos trí litir an struchtúir a mheaitseáil leis an phróiseas.

Próiseas	Struchtúr (luaigh litir)
Tosaíonn díleá próitéine	
Bíonn uisce á ath-ionsú	
Díleáitear iad uilig , carbaihiodráit, saill, agus próitéin	
Bíonn domlas á stóráil	

[4]

6 Pumpálann an croí fuil thart ar an chorp.

(a) (i) Tarraing saigheada ar an léaráid le sreabhadh na fola tríd an chroí a thaispeáint. [2]

(ii) Ainmnigh fuileadán **amháin** a thaispeántar ar an léaráid a iompraíonn fuil dhí-ocsaiginithe.

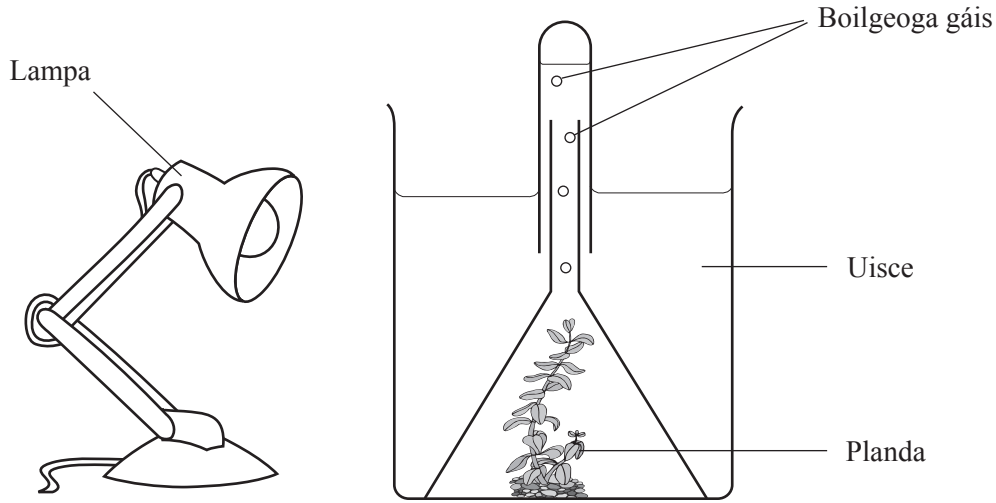
_____ [1]

(b) Cad é an fheidhm atá le plasma?

_____ [1]

7 Chuir mac léinn an fearas seo i dtreoir leis an ráta fótaisintéise a thomhas faoi dhéiní éagsúla solais.

Thomhais sé an ráta fótaisintéise trí líon na mboilgeog gáis a tháinig ón phlanda le linn tréimhse ama ar leith a chuntas.

(a) Luaigh dóigh amháin leis an déine solais a athrú sa turgnamh seo.

_____ [1]

(b) Ainmnigh an gás sna boilgeoga.

_____ [1]

(c) Luaigh dóigh níos beachte leis an ráta fótaisintéise a thomhas seachas an líon boilgeoga gáis a scaoiltear le linn tréimhse ama ar leith a chuntas.

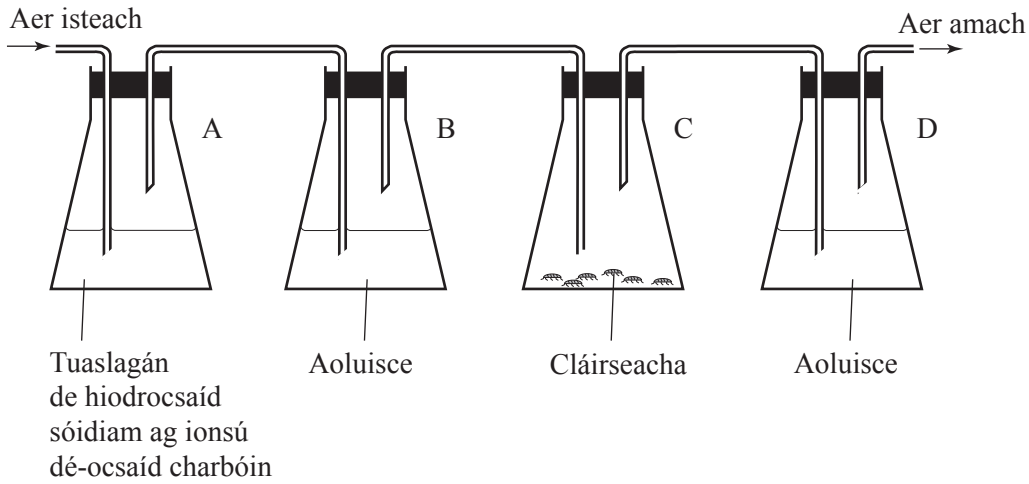
_____
 _____ [2]

(d) Seachas an déine solais, ainmnigh toisc **amháin** eile a rachaidh i bhfeidhm ar an ráta fótaisintéise sa phlanda uisce.

_____ [1]

8 Taispeánann an léaráid turgnamh ina bhfuil cláirseacha in úsáid.

Athraíonn aoluisce ó ghléghlan go modartha nuair a mhéadaíonn an leibhéal dé-ocsaíd charbóin.

(a) Ainmnigh an próiseas atá á imscrúdú.

_____ [1]

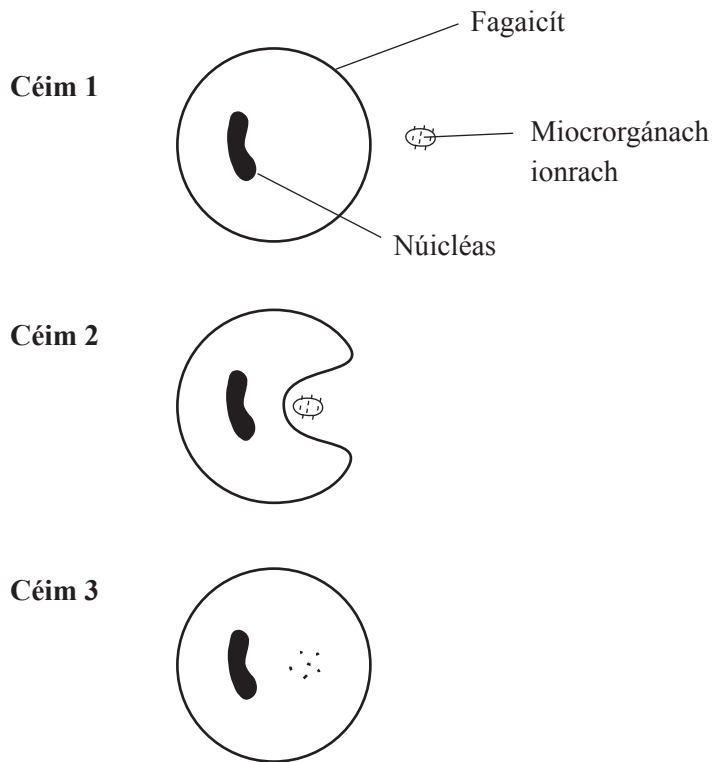
(b) Cad é an fheidhm atá le fleascán B?

_____ [1]

(c) Cén dath, dar leat, a bheadh ar an aoluisce i bhfleascán D ag deireadh an turgnaimh?

_____ [1]

9 Taispeánann an léaráid dóigh amháin a gcosnaíonn an corp é féin ar mhicrorgánaigh.

(a) Cén cineál fuilchille ar fagaicít í, dar leat?

_____ [1]

(b) Cad é atá ag tarlú ag:

Céim 2 _____

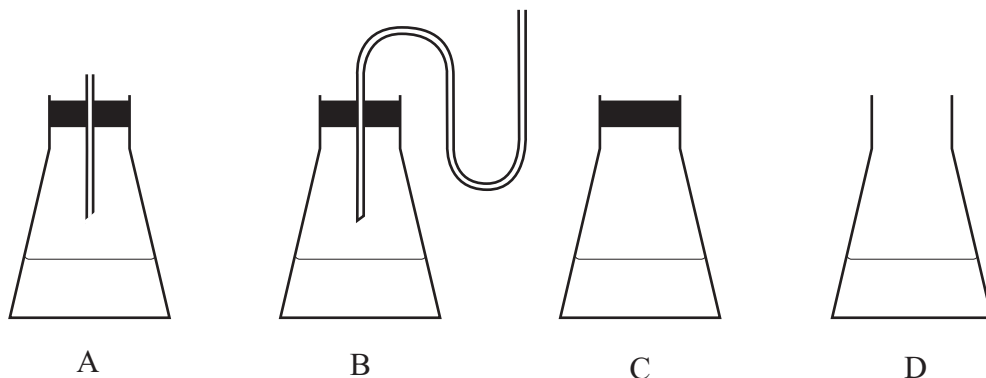
Céim 3 _____ [2]

(c) Cuir síos ar dhóigh eile a gcosnaíonn an corp é féin i ndiaidh do na microrgánaigh dul isteach i sruth na fola.

_____ [1]

10 Taispeánann an léaráid turgnamh atá cosúil le turgnamh a rinne Pasteur.

Tá brat steirilithe i ngach fleascán ag tús an turgnaimh. Tá brat steirilithe gléghlan.

Fágadh an fearas ar feadh seachtaine ag teocht an tseomra.

- (a) Comhlánaigh an tábla torthaí anseo thíos trí thic (✓) a chur ann má shíleann tú go mbeidh an brat éillithe le miocrorgánaigh i ndiaidh seachtain amháin, nó trí X a chur ann má shíleann tú nach mbeidh an brat éillithe.

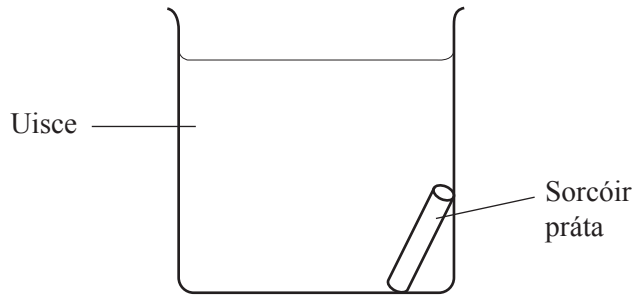
Fleascán	Éillithe/gan a bheith éillithe i ndiaidh seachtain amháin
A	
B	
C	
D	

[3]

- (b) Bhréagnaigh torthaí thurgnamh Pasteur teoiric eile. Ainmnigh an teoiric seo.

_____ [1]

11 Taispeánann an léaráid sorcóir práta díreach i ndiaidh do dhalta é a chur isteach in easra uisce.

D'fhág an dalta an sorcóir san uisce ar feadh 24 uair an chloig.

Déan cur síos agus tabhair míniú ar cad é mar a d'athraigh an sorcóir práta i ndiaidh 24 uair an chloig.

Cur síos: _____

Míniú: _____

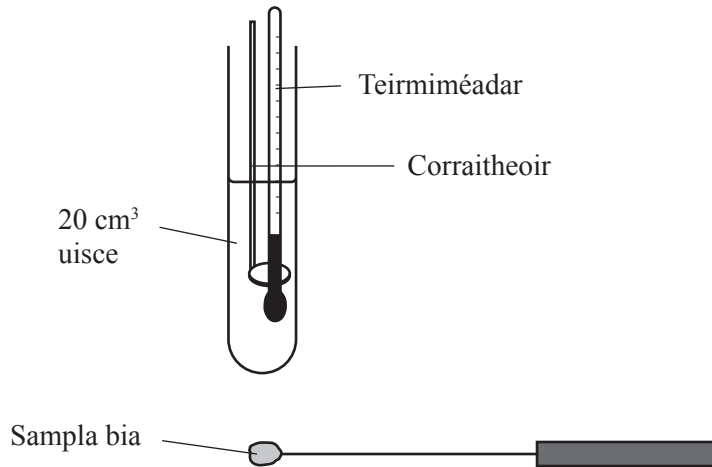
_____

_____

_____

_____ [4]

- 12 Is féidir na luachanna fuinnimh i mbianna a chur i gcomparáid lena chéile leis an fhearas a thaispeántar sa léaráid seo thíos.

- (a) An fearas agus ábhair bhreise ar bith eile in úsáid agat, cuir síos ar an dóigh a ndéanfá comparáid idir an luach fuinnimh i mbriosca agus i bpíosa bagúin den mhais chéanna.

---

[4]

- (b) Cén dóigh, dar leat, a mbeadh an toradh don bhriosca agus an toradh don bhagún difriúil lena chéile?

---

[1]

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.